

УДК 331.5 (477) 372

DOI: 10.31359/2312-3427-2020-2-221

В.В. Лагодієнко, д-р екон. наук, професор

<https://orcid.org/0000-0001-9768-5488>

volodymyr@wiktoriya.com

Одеська національна академія харчових технологій

О.В. Швець, канд. екон. наук, докторант

Міжнародний університет бізнесу і права

ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИЙ БАЗИС РОЗВИТКУ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена аналізу проблем трудової міграції в Україні. Охарактеризовано, що міграція є складним комплексним та масштабним феноменом, який впливає на розвиток соціально-економічної системи України, ринок праці, чисельність та структуру населення. Досліджено динаміку та структуру міграції за регіонами. Проаналізовано причинно-наслідкові показники трудової міграції та здійснено їх порівняльну характеристику з зарубіжними країнами. Доведено вплив цих переказів на добробут сімей мігрантів та економіку країни в цілому.

Обґрунтовано, що з метою оптимізації державної регуляторної політики у сфері трудової міграції варто розробити комплекс заходів для сприяння розвитку підприємництва та самозайнятості населення, підвищення рівня оплати праці робітників, а також регулювати процеси відтворення робочої сили відповідно до потреб регіонів країни, забезпечити поступове зростання рівня життя українських громадян згідно до європейських стандартів.

Ключові слова: міграція, міграційні процеси, ринок праці, міжнародна трудова міграція, економічно активне населення, мінімальна заробітна плата, наслідки міграції.

Постановка проблеми. Проблема трудової міграції в Україні за останні роки набула актуальності, оскільки вона суттєво впливає на соціально-економічний розвиток як країн-донорів, так і країн-реципієнтів. Як складне економічне явище, трудова міграція змінює склад трудових ресурсів, створює нову ситуацію на ринках праці, загострює демографічну ситуацію в країні.

Трудова міграція є однією з форм адаптації населення, зокрема його працевдатної частини, до змінюваних умов життя в суспільстві. Головна причина трудової міграції — це пошук роботи, а основна мета — підвищення рівня життя за рахунок більш привабливих та вигідних умов працевлаштування [1].

На сьогоднішній день в Україні набуває розмаху проблема масового виїзду українців за кордон з метою працевлаштування. Особливо важливою проблемою є еміграція висококваліфікованих працівників, молоді, яка здобуває освіту за кордоном, проте не повертається назад на Батьківщину. Така ситуація є каталізатором та індикатором демографічних, соціальних та економічних проблем, може гальмувати економічне зростання країни [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки проблема трудової міграції не вирішена за рахунок створення нових робочих місць або покращення умов та підвищення рівня зарплатні в Україні, необхідно проаналізувати сучасний стан цих процесів, а також розробити заходи щодо більш ефективного використання трудового потенціалу країни. Тому важливим напрямом є дослідження причинно-наслідкових засад трудової міграції, які мають негативні і позитивні риси тощо.

Проблемам міжнародного регулювання трудових міграційних процесів та формуванню міграційної політики України присвятили свої праці такі українські дослідники, як: Вечканова Г.С., Вітковська Г.С., Вяткіна А.Р., Денисенко М.Б., Зайончковської Ж.А., Заславської Т.І., Єлізарова В. В., Іонцева В. А., Кваша А. Я., Костакова В. Г., Красінець Е. С., Моїсеєнко В. М., Панаріна С. А., Переведенцева В. І., Плетньова Е.П., Рибаківська О. О., Староверова О.В., Судоплатова П., Тишкова В.А., Хорева Б. С.

Серед вчених країн СНД, що займаються науковими дослідженнями з міграційної проблематики, слід виділити роботи: Арутюняна Л. А., Ата-Мірзоєва А., Кумскова Г. В., Кумскової Н. Х., Максаковою Л. П., Прибиткова І. М., Хомри А. У., Чернової Є. П. та ін.

Серед зарубіжних науковців, що досліджують зазначену проблематику, слід виділити таких авторів, як М. Бойд (Boyd M.), Дж. Бхагваті (Bhagwati JN), А. Гідденс (Giddens A.), Р. Дауна (Downs RM), В. Зелінський (Zelinsky W.), Д. Лейдер (Layder D.), Е.Лі (Lee E.A.), Д. Массей (Massej D.), Є.Г. Равенштейн (Ravenstein EG), О. Старк (Stark A.), П. Стокер (Stalker P) тощо.

Формулювання цілей статті. Попри наявність необхідного теоретико-методологічного базису та понятійного апарату

досліджуваної проблематики існує необхідність подальшого теоретичного обґрунтування, розробки науково-методичних засад і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення системи регулювання міжнародної міграції економічно активного населення в умовах глобалізації через дослідження теоретичних основи глобалізації, визначення сутності та дослідження стану та тенденцій міжнародної міграції кваліфікованих кадрів, діагностику соціально-економічних наслідків трудової міграції в Україні та світі тощо.

Виклад основного матеріалу досліджень. Міграційні процеси характерні всім країнам в тій, чи більшій мірі. Нагальність вирішення цієї проблеми для України обумовлена тим, що населення країни постійно зменшується та потенційними загрозами. Важливим фактором впливу на зміну чисельності населення є адміністративно-територіальні перетворення в країні. За таких умов існує велика загроза ще більшої активізації еміграційних процесів, що потребує оцінки можливих наслідків істотного вибуття робочої сили за межі країни і, відповідно, розроблення низки превентивних заходів у регулюванні міграційних процесів.

Трудові міграції є складним комплексним та масштабним феноменом, який впливає на розвиток соціально-економічної системи України, ринок праці, чисельність та структуру населення [3]. Тому визначення майбутнього шляху розвитку, оцінювання наслідків зовнішньої трудової міграції України, можливостей реформування економіки та соціальної сфери країни не може відбуватися без аналізу сучасного перебігу трудових міграцій. Таке дослідження є необхідним для формування виваженої політики зовнішніх трудових міграцій [4, с. 170-171]. У даному аспекті важливо дослідити причинно-наслідкові зв'язки трудової міграції, тобто чинники, які призводять до міграції та наслідки руху населення.

Для визначення причинно-наслідкових показників трудової міграції населення України за кордон проаналізуємо ринок праці (табл. 1).

Наведені дані в табл. 1 засвідчують, що в Україні з кожним роком чисельність безробітного населення зростає. Особливо починаючи з 2014 року чисельність безробітного населення стрімко зросла, і в порівнянні з 2013 роком збільшилась на 336,8 тис. осіб. Така ситуація є наслідком посилення соціальної напруги населення та зниження рівня інвестиційної привабливості України.

В Україні протягом останніх років серед економічно активного населення (віком від 15 до 70 років) за методологією Міжнародної організації праці рівень безробіття визначається десь на рівні 7,4 – 7,5%

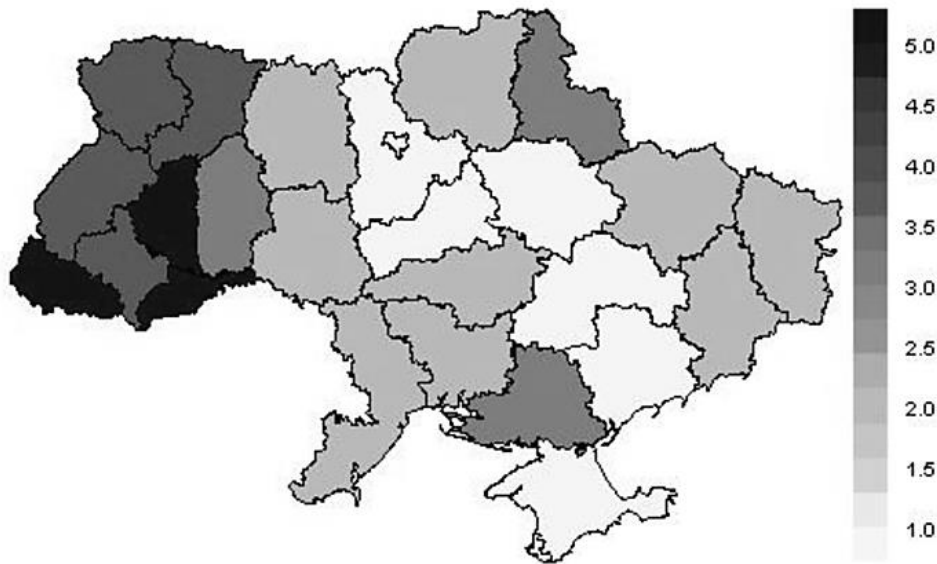
економічно активного населення. Це означає, що сьогодні приблизно 1,65 – 1,7 млн. осіб із загального числа економічно активного населення України є потенційними трудовими мігрантами [6]. Реальна ж кількість трудових мігрантів із України щороку в середньому складає 1,2 млн. осіб [7, с. 144].

1. Основні показники ринку праці в Україні [5]

	Зайняте населення				Безробітне населення (за методологією МОП)			
	у віці 15-70 років		працездатного віку		у віці 15-70 років		працездатного віку	
	в серед., тис. осіб	у % до насел. вікової	в серед., тис. осіб	у % до насел. вікової	в серед., тис. осіб	у % до насел. вікової	в серед., тис. осіб	у % до насел. вікової
2010	19180,2	58,4	17451,5	65,5	1713,9	8,2	1712,5	8,9
2011	19231,1	59,1	17520,8	66,3	1661,9	8,0	1660,9	8,7
2012	19261,4	59,6	17728,6	66,9	1589,8	7,6	1589,2	8,2
2013	19314,2	60,2	17889,4	67,3	1510,4	7,3	1510,3	7,8
2014	18073,3	56,6	17188,1	64,5	1847,6	9,3	1847,1	9,7
2015	16443,2	56,7	15742,0	64,7	1654,7	9,1	1654,0	9,5
2016	16276,9	56,3	15626,1	64,2	1678,2	9,3	1677,5	9,7
2017	16156,4	56,1	15495,9	64,5	1698,0	9,5	1697,3	9,9

Особливістю трудової міграції з України є її яскраво виражений регіональний характер. Згідно з ОТМ-2016 більше 70% українських трудових мігрантів — це мешканці Західної України. У цьому регіоні у трудовій міграції брали участь 10,8 % населення у віці 15-70 років, тоді як на півдні України відповідний показник становив 1,9%, на півночі — 1,3%, на сході — 1%, а в центрі — менше 1% (рис. 1). Водночас рівень безробіття у всіх регіонах України є приблизно однаковим. У 2016 році у Західній Україні він дорівнював 8,4%, на півдні України — 6,6%, на сході — 7,1%, на півночі — 7,3 %, а в центрі — 8,7 % (за методологією МОП).

Зберігаючи зазначену тенденцію, 69 % трудових мігрантів у міграційному модулі 2017 р. обстеження робочої сили були із заходу України, хоча в цьому регіоні проживає лише 27% населення країни. Набагато більша тенденція до міграції в цьому регіоні не є новим явищем. Захід залишається відносно бідним регіоном, виробляючи лише 16% ВВП України.

**Рис. 1. Інтенсивність трудової міграції за регіонами України
(5 – найвища, 1 – найнижча) [5]**

Також, потоки трудових мігрантів із України в різні країни розподіляються нерівномірно залежно від регіону їх проживання. Наприклад, із західного регіону України (Рівненська, Волинська, Львівська, Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська області) 35% трудових мігрантів їдуть в Італію, 20% – в Росію, 19% – в Іспанію; з центрального регіону (Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Черкаська, Київська, Чернігівська, Житомирська, Полтавська, Сумська області) 45% – в Росію, 27% – в Італію; з південно-східного регіону (Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Харківська області) 53% – в Росію, 11% – в Італію [3].

Основна причина трудової міграції українців за кордон полягає у труднощах із пошуком гідно оплачуваної роботи на батьківщині. Упродовж останніх п'яти років економічні чинники міграції посилювалися політичними та безпековими, що й привело до швидкого зростання міграційних настроїв населення та інтенсивності міграції.

За даними соціологічного моніторингу, який щорічно проводиться Інститутом соціології НАНУ, на запитання, чи маєте ви або хтось із членів вашої сім'ї досвід тимчасової роботи за кордоном, у 2012 р. ствердно відповіли 13,7% опитаних, а в 2018 р. – 25,2%. Водночас свій найближчим часом виїхати на роботу за кордон у 2014 р. висловили 7,4%, а в 2018 р. – вдвічі більше – 14,3% [6]. Утім, оцінка за 2017 р. вказує на значне зростання міграції — 7% (кількість трудових мігрантів, поділена на кількість населення працездатного віку). Оцінки авторів також переважно

збігаються з останніми дослідженнями [ЦЕС](#), які оцінили середню кількість трудових мігрантів за 2017 рік 2,6 млн осіб.

Спостерігається зміна вектора «Схід-Захід» відносно країн працевлаштування українських трудових мігрантів. За наведених в дослідженні час міграція до Росії зменшилася щонайменше на третину, а кількість мігрантів до Польщі зросла втричі до 0,5 млн. (рис. 2).

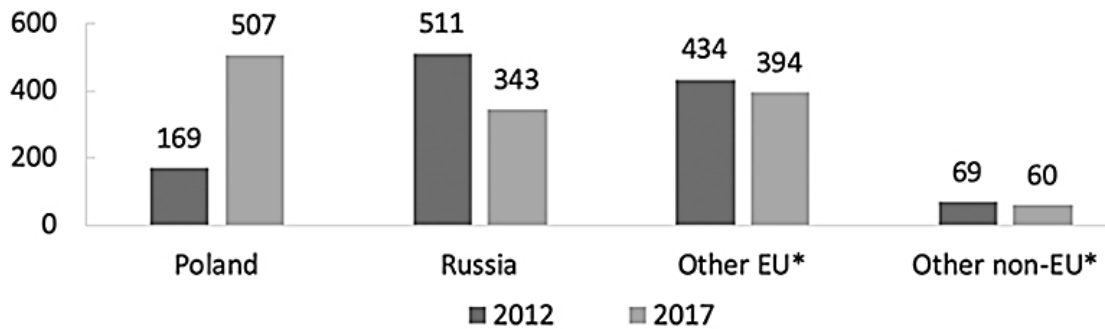

Рис. 2. Розподіл мігрантів за країнами працевлаштування в країнах Європи, тис. осіб [9]

Перетворенню Польщі на основну країну призначення трудових мігрантів з України сприяв введений у Польщі 2008 р. порядок, згідно з яким українці можуть працювати 6 місяців протягом календарного року без оформлення дозволу на працевлаштування, а лише за заявою працедавця, зареєстрованою місцевою владою. Кількість українців, одночасно зайнятих у польській економіці, оцінюється у 900 тис. осіб. За оцінками Національного банку Польщі, вони забезпечили 11% зростання ВВП країни протягом останніх п'яти років [9].

Зважаючи на велику кількість українських мігрантів в Італії та Чехії, Євросоюз є найбільшим регіоном для працевлаштування мігрантів з України. Троє з чотирьох українських трудових мігрантів у 2017 році працювали у країнах ЄС [10].

З огляду на статевікову структуру 70% трудових мігрантів у 2017 році — чоловіки. У країнах працевлаштування єдиним винятком є Італія, де 71% трудових мігрантів — жінки, які ймовірно, надають послуги з догляду в італійських сім'ях. У Росії та Польщі переважає фізична праця в сільському господарстві, будівництві та промисловості. При цьому, 41% трудових мігрантів молодші за 35 років порівняно з 34% у загальній чисельності населення. Це ще більше виражено в Польщі, де 47% українських трудових мігрантів молодші за 35 років (рис. 3).

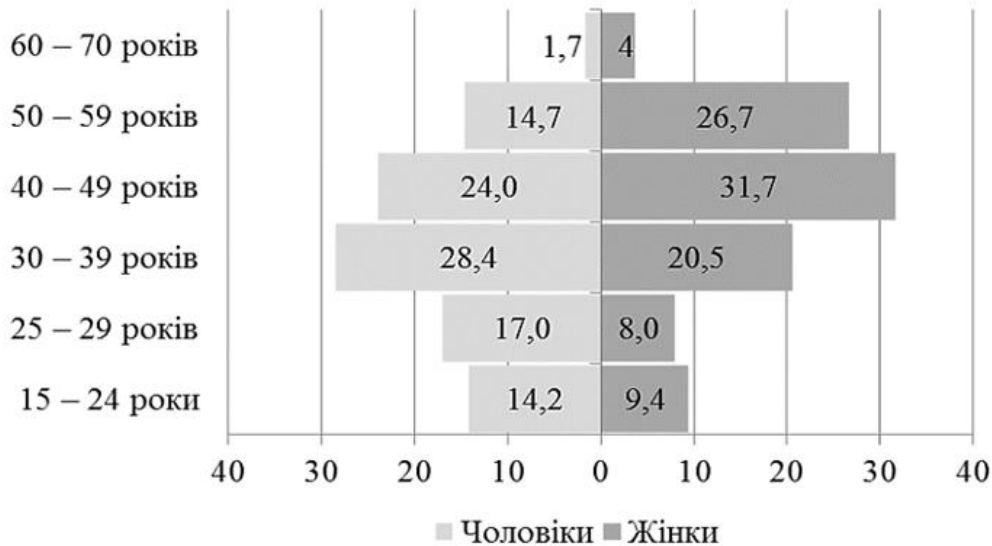

Рис. 3. Статевовікова структура трудових мігрантів України за 2017 р., % [5]

Важливе питання — чи триватиме трудова міграція у формі чистого відпливу працівників з України. Це залежить від того, наскільки заробітна плата й умови життя відрізняються в Україні та в потенційних країнах для працевлаштування, і від того, наскільки ці країни відкриті для українських заробітчан.

Різниця в оплаті праці між Україною та іншими європейськими країнами залишається великою, рис.4. Хоча середньомісячна зарплата в Україні значно зросла, із 192 дол. США у 2015 році (найнижчий показник під час економічної кризи) до 326 дол. США у 2018 році, це лише близько чверті середньої зарплати у Польщі або Чехії та менше однієї десятої частини зарплати в західних або північних країнах ЄС.

Навіть з урахуванням неофіційної зарплати, нижчих витрат на життя та майбутній ріст різниця в оплаті праці залишатиметься стимулом для міграції ще довгі роки. Крім того, відкритість країн Євросоюзу до трудових мігрантів з України може зростати. Через демографічні зміни та старіння населення багато країн, включаючи старі країни-члени ЄС, все частіше будуть стикатися з нестачею працівників і можуть відповідно коригувати свою імміграційну політику.

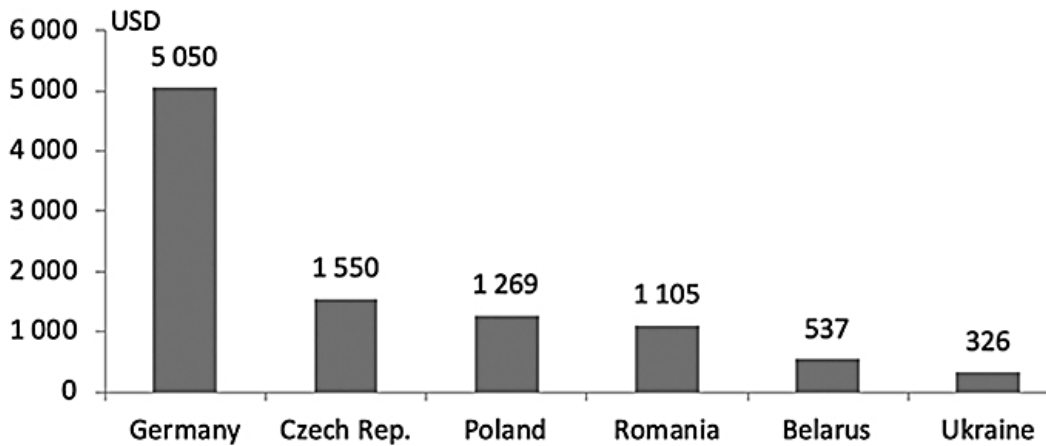

Рис. 4. Середньомісячна заробітна плата в розрізі країн Європи у 2018 р., дол. США [10]

Вплив міграції на Україну багатогранний. Вона посилює загрозу депопуляції, призводить до втрати частини трудового та інтелектуального потенціалу і тим самим може перетворитися на чинник гальмування економічного розвитку. Уже сьогодні спостерігається дефіцит працівників практично за всіма видами діяльності, передусім у будівництві (про це повідомляла половина опитаних будівельних компаній) та промисловості [11]. Водночас, за підрахунками вчених, за відсутності міграції безробіття в Україні було б на 36,7% вищим [12].

Робота за кордоном є джерелом важливого і виробничого, і життєвого досвіду. Завдяки закордонним заробіткам покращується якість життя домогосподарств мігрантів. Так, хоча в цілому по Україні в 2010–2017 роках відносний показник бідності (менше від 75% медіанних сукупних витрат) збільшився, у західних регіонах, де трудова міграція за кордон найпоширеніша, він скоротився. Збільшення споживчого попиту може сприяти економічному розвитку.

За даними Національного банку України, який обраховує обсяги приватних переказів при розрахунку платіжного балансу країни, вони стабільно зростали (за винятком періоду світової фінансово-економічної кризи) і в 2013 р. перевищили 8,5 млрд дол. США. Однак у 2014 сума переказів суттєво скоротилася (на 24%), що було наслідком безпеково-політичних та економічних негараздів в Україні, а також кризи її фінансової системи. Певне покращення внутрішньої ситуації, а також інтенсифікація трудової міграції за кордон зумовили відновлення зростання сум приватних переказів (рис. 5), які в 2018 р. сягнули 11,1 млрд дол. США, що відповідає 8,5% ВВП країни. Сума переказів більш ніж учетверо перевищила суму прямих іноземних інвестицій.

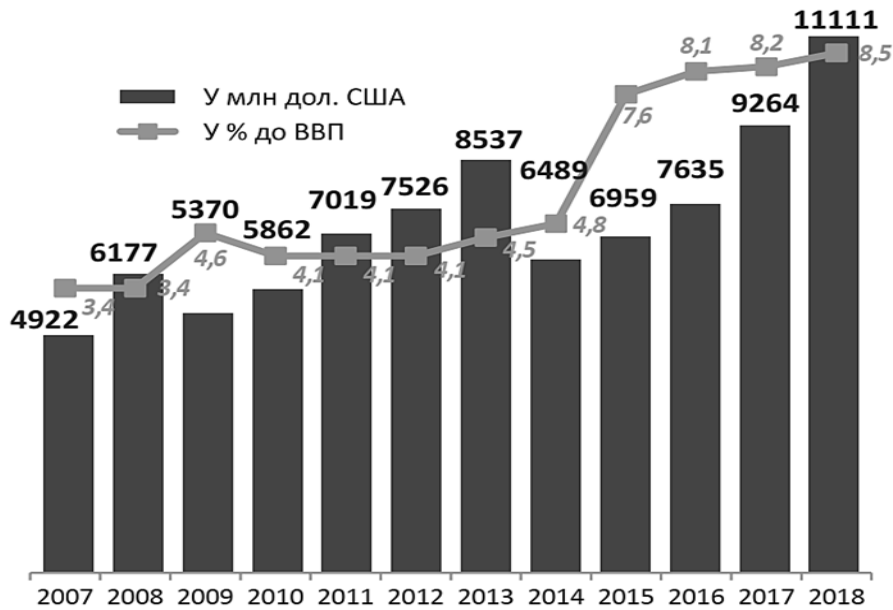

Рис. 5. Приватні перекази в Україну в 2007-2018 рр., млн дол. США [8]

Якщо раніше основною країною походження переказів була Росія, звідки надходила третина всіх переказів, то протягом останніх п'яти років частка Росії скорочувалася і в 2018 р. становила менше за 10 % (1,09 млрд дол. США). Натомість з Польщі в 2018 р. в Україну надійшло 32,8 % всіх переказів (3,6 млрд дол. США). Майже вдвічі зросли у порівнянні з попереднім роком обсяги переказів з Чехії (7,6% всіх переказів, або 846 млн дол. США).

Неформальними каналами, тобто у спосіб передавання готівки чи матеріальних цінностей від одного домогосподарства до іншого, в 2013 р. в Україну надійшло 14 % всіх переказів, а в 2018 р. – майже половина.

При аналізі ролі грошових переказів на рівень виробництва необхідно враховувати, що зовнішня трудова міграція зменшує пропозицію одного з факторів виробництва на внутрішньому ринку, а саме праці. Результатом цього може бути скорочення виробництва.

Отже, міжнародна трудова міграція є комплексною проблемою, яка потребує нагального вирішення за такими напрямками:

1. Інформаційний. За умов, коли усі прогнози щодо подальшого соціально-економічного розвитку України невтішні, зростає кількість вибулих за кордон, відповідно основний ресурс держави – трудовий – стає дефіцитним, ускладнюються процеси ведення господарської та підприємницької діяльності. А це, у свою чергу, запорука економічної кризи, відповідно до якої зменшується і так невисокі реальні доходи громадян, що змушує їх виїжджати за кордон. Відповідно інформація про

покращення є засобом покращення ситуації. Але для того, щоб інформація була об'єктивна треба звернути увагу і на наступні аспекти вирішення проблеми трудової міграції.

2. Соціально-економічний. Соціальний напрям цієї проблеми лежить в площині економічного, де цілісність сім'ї, легальна праця та офіційне професійне зростання, а також можливість висловлюватись рідною мовою мають значення тоді, коли задоволені базові потреби сім'ї. Ключовим аспектом у вирішенні проблем трудової міграції має стати покращення умов ведення підприємницької діяльності, що можливо через формування сприятливих умов для інвестицій.

3. Правовий напрям повинен передбачати налагодження системи обліку тих, хто працює за кордоном офіційно та неофіційно. Потребує вирішення питання грошових трансфертів трудових мігрантів в економіку країни. Держави сприяють переказам і з використанням не лише фінансових, а й адміністративних важелів, створенням додаткових можливостей для мігрантів.

У цьому аспект потрібно приєднатися до міжнародних угод регулювання міграційних потоків та використовувати міжнародний досвід країн, які вдалося вирішити таку ситуацію.

Тож, вирішити проблему трудової міграції можливо через формування загального механізму соціально-економічного розвитку, де враховані інформаційна, соціально-економічна та правова складові.

Висновки. За підсумками проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

✓ Трудова міграція в Україні є об'єктивним і невід'ємним чинником ринку праці. Якщо розглядати цей процес у динаміці, то він має тенденцію до зростання.

✓ Трудовими мігрантами є особи, які характеризуються мобільністю і прагненням до пошуку роботи, яка їх задовольняє за різними ознаками.

✓ Оскільки зупинити трудову міграцію за короткий термін неможливо, варто використовувати її позитивні наслідки. Зокрема, легалізувати міграційний капітал та спрямувати його на соціально-економічний розвиток регіонів країни.

✓ Для більш ефективного використання трудових ресурсів слід запровадити систему моніторингу міграційних потоків (руху) населення, удосконалити законодавче забезпечення й посилити контроль за працевлаштуванням українських громадян за кордоном.

✓ З метою оптимізації державної регуляторної політики у сфері трудової міграції варто розробити комплекс заходів для сприяння розвитку підприємництва та самозайнятості населення, підвищення рівня оплати праці робітників, а також регулювати процеси відтворення робочої сили відповідно до потреб регіонів країни, забезпечити поступове зростання рівня життя українських громадян згідно до європейських стандартів.

Реалізація зазначених заходів буде сприяти покращенню ситуації у сфері міжнародної трудової міграції та ринку праці України в цілому тощо.

Бібліографічний список.

1. Матросова Л.М. Особливості й стан трудової міграції в Україні та Донбасі. Економічний вісник Донбасу. 2008. №4. С. 15-22.

2. Skupskiy R.M., Melnychuk L.S., Shcherbata M.Y. Methodological aspects of labor potential use and regional demographic problems: Scientific bulletin of Polissia. Chernihiv: ChNUT, 2017. № 1 (9). P. 103-109.

3. Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В. Депопуляція сільських територій та мотивація найманих працівників у сфері сільськогосподарського виробництва України. Бізнес-Навігатор. 2019. №5-1(54). С. 54-62.

4. Позняк О.В. Оцінювання наслідків зовнішньої трудової міграції в Україні. Демографія та соціальна економіка. 2016. №2 (27). С. 169-172.

5. Державна служба статистики. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення»: Постанова Верховної Ради України від 5 листопада 2013 року № 680-VII / Верховна рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/680-18>.

7. Жовнір С.М. Українська трудова міграція: реалії, перспективи, вектори модернізації державної політики в управлінні нею. *Український соціум*. 2014. №4 (51). С. 144–159.

8. Міграція в Україні 2019: факти і цифри. / За ред. О. Малиновської. Національний інститут стратегічних досліджень. Міжнародна організація з міграції. 2016. 20 с.

9. Ukrainian immigrants add 11% of Polish GDP growth. URL: <https://notesfrompoland.com/2019/10/31/ukrainianimmigrants-add-11-of-polish-gdp-growth/>

10. Заха Д., Люкке М. "Останній вимкне світло": Якими є реальні масштаби трудової міграції з України до ЄС. 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/02/11/656895/>

11. Інфляційний звіт. НБУ, липень 2019 року. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=99977784&cat_id=742185

12. Лагодієнко В.В., Булюк В.В., Швець О.В. Теоретико-методологічні аспекти розвитку регіонального ринку праці. *Slovak international scientific journal*. (2020). № 44. VOL.1. Pp. 15-20.

References.

1. Matrosova L.M. Osoblyvosti y stan trudovoi mihratsii v Ukraini ta Donbasi. [Features and state of labor migration in Ukraine and Donbass]. *Economic Bulletin of Donbass*. №4. P. 15-22.

2. Skupskyi R.M., Melnychuk L.S., Shcherbata M.Y. Methodological aspects of labor potential use and regional demographic problems. [Methodological aspects of labor potential use and regional demographic problems]. *Scientific bulletin of Polissia*. Chernihiv: ChNUT. № 1 (9). P. 103-109.

3. Lagodiienko V.V., Lagodiienko N.V. Depopulyatsiya sil's'kykh terytoriy ta motyvatsiya naymanykh pratsivnykiv u sferi sil's'kohospodars'koho vyrobnytstva Ukrayiny. [Depopulation of rural areas and motivation of employees in the field of agricultural production of Ukraine]. *Business Navigator*. 2019. №5-1 (54). Pp. 54-62.

4. Pozniak O.V. Otsiniuvannia naslidkiv zovnishnoi trudovoi mihratsii v Ukraini. [Assessment of the consequences of external labor migration in Ukraine]. *Demography and social economy*. №2 (27). P. 169-172.

5. Derzhavna sluzhba statystyky. [State Statistics Service]. Official site. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Pro Rekomendatsii parlamentskykh slukhan na temu: «Ukrainska trudova mihratsiia: stan, problemy ta shliakhy yikh vyrishennia». [On the Recommendations of Parliamentary Hearings on the Topic: “Ukrainian Labor Migration: Status, Problems and Ways to Solve Them”]. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of November 5, 2013 № 680-VII / The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/680-18>.

7. Zhovnir S.M. Ukrainska trudova mihratsiia: realii, perspektyvy, vektory modernizatsii derzhavnoi polityky v upravlinni neiu. [Ukrainian labor migration: realities, prospects, vectors of modernization of state policy in its management]. *Ukrainian society*. №4 (51). P. 144–159.

8. Mihratsiia v Ukraini 2019: fakty i tsyfry. [Migration in Ukraine 2019: facts and figures]. *National Institute for Strategic Studies. International Organization for Migration*. 2020. 20 p.

9. Ukrainian immigrants add 11% of Polish GDP growth. URL: <https://notesfrompoland.com/2019/10/31/ukrainianimmigrants-add-11-of-polish-gdp-growth/>

10. Zakhа D., Liukke M. "Ostannii vymkne svitlo": Yakymy ye realni masshtaby trudovoi mihratsii z Ukrainy do YeS. ["The last one will turn off the light": What is the real scale of labor migration from Ukraine to the EU]. URL: <https://www.although.com.ua/publications/2020/02/11/656895/>

11. Infliatsiinyi zvit. [Inflation report] NBU, July 2019. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=99977784&cat_id=742185

12. Lagodiienko V.V., Bulyuk V.V., Shvets O.V. eoretyko-metodolohichni aspekty rozvytku rehional'noho rynku pratsi. [Theoretical and methodological aspects of regional labor market development]. *Slovak international scientific journal*. (2020). № 44. VOL.1. Pp. 15-20.

В.В. Лагодиенко, А.В. Швец. Причинно-следственный базис развития трудовой миграции в Украине. Статья посвящена анализу проблем трудовой миграции в Украине. Охарактеризованы, что миграция является сложным комплексным и масштабным феноменом, который влияет на развитие социально-экономической системы Украины, рынок труда, численность и структуру населения. Исследована динамика и структура миграции по регионам. Проанализированы причинно-следственные показатели трудовой миграции и осуществлено их сравнительную характеристику с зарубежными странами. Доказано влияние этих переводов на благосостояние семей мигрантов и экономику страны в целом.

Обосновано, что с целью оптимизации государственной регуляторной политики в сфере трудовой миграции следует разработать комплекс мер для содействия развитию предпринимательства и самозанятости населения, повышение уровня оплаты труда работников, а также регулировать процессы воспроизводства рабочей силы в соответствии с потребностями регионов страны, обеспечить постепенный рост уровня жизни украинских граждан согласно европейским стандартам.

Ключевые слова: миграция, миграционные процессы, рынок труда, междуна-родна трудовая миграция, экономически активное население, минимальная заработная плата, последствия миграции.

V.V. Lagodienko, O.V. Shvets. The cause-and-effect basis for the development of labor migration in Ukraine. The problem of labor migration in Ukraine has become relevant in recent years, as it significantly affects the

socio-economic development of both donor and recipient countries. As a complex economic phenomenon, labor migration changes the composition of labor resources, creates a new situation in labor markets, exacerbates the demographic situation in the country.

The article is devoted to the analysis of problems of labor migration in Ukraine. It is characterized that migration is a complex and large-scale phenomenon that affects the development of the socio-economic system of Ukraine, the labor market, population size and structure. The dynamics and structure of migration by regions are studied. It is determined that the flows of labor migrants from Ukraine to different countries are unevenly distributed depending on their region of residence. The causal indicators of labor migration are analyzed and their comparative characteristics with foreign countries are carried out. The labor market and the level of wages are characterized as the main factors influencing labor migration in modern conditions. Socio-economic problems and consequences of labor, prospects of their solution are outlined. The geographical orientation and the level of participation of different regions of Ukraine in labor migration are studied, the reasons for such distribution are revealed. The analysis of the situation on the labor market and reproduction of the labor force in Ukraine and the world, the dynamics of unemployment and wages. The dynamics of money transfers from abroad and their distribution by countries are analyzed. The impact of these transfers on the well-being of migrant families and the country's economy as a whole has been proven.

The main problematic issues in the field of international labor migration in Ukraine, which need urgent settlement, are substantiated, on the basis of which the ways of settlement of problems related to labor migration are proposed.

Key words: migration, migration processes, labor market, international labor migration, economically active population, minimum wage, consequences of migration

Стаття надійшла до редакції: 19.09.2020 р.